

ADAM LESZCZYŃSKI

EKSPERYMENTY NA BIEDNYCH

*Polityczny, moralny i ekonomiczny spór o to,
jak pomagać skutecznie*

INSTYTUT STUDIÓW POLITYCZNYCH PAN
WYDAWNICTWO KRYTYKI POLITYCZNEJ

SPIS TREŚCI

WSTĘP Wojna o robaki 5

ROZDZIAŁ 1 Wypaczenia i błędy, czyli czego robić nie należy
*Jeffrey Sachs i wioski milenijne * Nicholas Negroponte i laptop dla każdego
dziecka * Najdroższe szkolenia zawodowe świata * Latryny w służbie
patriarchatu* 21

ROZDZIAŁ 2 Imperializm i filantropia, czyli historia pomocy
*My w tropikach robimy wszystko na odwrót * Za co Marks cenil Imperium
Brytyjskie * Lata 40. Projekty kolonialne * Lata 50. i 60. „Wielkie pchnięcie”
i „dekada rozwoju” * Lata 70. Jak zmniejszyć biedę * Lata 80. Wolny rynek
wszystko załatwi* 49

ROZDZIAŁ 3 Przemysł pomocy i jego krytycy
*Wielkie organizacje, wielkie konferencje i wielkie raporty * MDG i SDG, czyli
żargon pomocy * Ile to naprawdę kosztuje? * Krytycy pomocy. William Easterly,
liberał, oraz Paul Collier, centrysta* 99

ROZDZIAŁ 4 Eksperymenty i nowa ekonomia pomocy
*Duflo i J-PAL, czyli zalety eksperymentów * Ekonomia biednych, czyli
racjonalność świata ubogich. Kto ulega impulsom, a kto potrafi oszczędzać
* Praktyczne argumenty przeciw metodzie eksperymentalnej * Tragedia
statystyczna, czyli zbieranie danych w Afryce * Moralny spór o eksperymenty.
Czy wolno traktować ludzi jak króliki doświadczalne?* 129

ROZDZIAŁ 5 Mikrokredyt i pomoc gotówkowa dlaczego po prostu
nie dać biednym pieniędzy

Yunus i mikro kredyt * Czy mikro kredyt działa? Eksperymenty i krytycy: Duflo, Bateman, Ha-Joon Chang * Czy biedni są biedni, bo są leniwi i niegospodarni? * PROGRESA * Transfery warunkowe * Na co biedni wydają pieniądze? * Sprawdzian dla starego przesądu. Czy pomoc zniechęca biedaków do pracy 159

ROZDZIAŁ 6 Wycof, czyli kto ma moralne prawo do niszczenia środowiska
Zmiana klimatyczna i kto ma za nią zapłacić * Georgescu-Roegen. Od-wzrost albo wycof * Collier. Wzrost zrównoważony jako odpowiedzialność * Zenawi: chcecie z nas zrobić muzeum dla turystów * Welzer. Ekobójstwo jako przyszłość ludzkości 189

ROZDZIAŁ 7 Przemoc i wyzysk, czyli moralna krytyka pomocy rozwojowej
Achebe i kolonizatorzy z Banku Światowego * Nkrumah, Baran i inni: czym jest neokolonializm * Teoria systemu światowego i teoria modernizacji * Escobar * de Rivero * Ha-Joon Chang * Tandon * Biccum kolonialna geneza słowa „rozwój” * Konserwatyści: Moyo, Pralahad * Srinivasan i krytyka skutecznego altruizmu * Język przemysłu pomocy i język moralnego protestu 215

ZAKOŃCZENIE Co ekonomiści wiedzą o nędzy
Ravallion. Historia nędzy * Wyzwanie naszych czasów * Pomoc droga do emancypacji czy zniewolenie 251

KOMENTARZ BIBLIOGRAFICZNY 265

INDEKS 279